

Θέατρο & Εκπαίδευση δεσμοί αλληλεγγύης

Γκόβας, Ν., Κατσαρίδου, Μ., Μαυρέας, Δ. (επιμ.). (2012).
Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
ISBN 978-960-9529-01-3

Theatre & Education *bonds of solidarity*

Govas, N., Katsaridou, M., Mavreas, D. (eds.). (2012).
Athens: Hellenic Theatre/Drama & Education Network
ISBN 978-960-9529-01-3

Θεατρικό Παιχνίδι: η δια του θεάτρου παίδευση

Λάκης Κουρετζής, Αφροδίτη Παρζακώνα

i

Το άρθρο αυτό είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας: www.TheatroEdu.gr
Εκδότης: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
Για παραγγελίες σε έντυπη μορφή όλων των βιβλίων: info@theatroedu.gr

This article is freely accesible via the website www.TheatroEdu.gr.
Published by the **Hellenic Theatre/Drama & Education Network**.
To order hard copies write to info@theatroedu.gr

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ
Read the article below

Το άρθρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για έρευνα, διδασκαλία και προσωπική μελέτη. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση μετά από άδεια του εκδότη.

Θεατρικό Παιχνίδι: η δια του θεάτρου παίδευση

Λάκης Κουρετζής, Αφροδίτη Παρζακώνη

Τώρα που το θεατρικό παιχνίδι ανήκει στην παιδαγωγική πρακτική, στο σύγχρονο θέατρο, τώρα που αποτελεί δυναμικό μέσο άσκησης, αυτογνωσίας, απόθεσης μικρού ή μεγάλου μέρους του ψυχοσυναισθηματικού φορτίου, βελτίωσης των επικοινωνιακών κωδικών, των ανθρωπίνων σχέσεων....

Απόπειρα προσέγγισης με το «επέκεινα»...

Τώρα δύναμαι να πω: (και χαίρομαι που μου δίδεται η ευκαιρία να το πω αυτό από του βήματος τούτου) ότι:

1) Το φαινόμενο του θεάτρου δεν είναι δυνατό να περικλείεται μέσα σε ένα «κουτί» που αποκαλείται «Σκηνή», ιδιαίτερα όταν πρόκειται για Θέατρο που απευθύνεται σε παιδιά και αποβλέπει στην δια βίου θεάτρου παίδευση ή αλλιώς Θεατρική Αγωγή. Αλλοίμονο εάν αποβλέπουμε μόνο στην θεατρική σύμβαση. Τότε πως μπορούμε να δούμε «όλον τον κόσμο» σαν μια «σκηνή»;

2) Το θέατρο δεν είναι δυνατό να εγκλωβίζεται στις συμβάσεις ενός απλού θεάματος. Το θέατρο δεν είναι μόνο θέαμα... Και μόνο το θέαμα δεν είναι θέατρο... Δεν μπορεί αυτό που συμβαίνει ως θέαμα, επίδειξη, χρωματιστά μπαλόνια, σοκολάτες, δωράκια, για τα πιτσιρίκια, υπερπαραγωγή τύπου Μπεν – Χουρ να εμπεριέχει, αντανακλά, αισθητοποιεί τα όσα το θέατρο δύναται να προσφέρει όταν σε αυτό λειτουργούν με επάρκεια οι κανόνες ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ.

Άλλο θέατρο κι άλλο θεατρόμορφο. Ο Αριστοτέλης έλεγε σχετικά με την δραματική υπόσταση και δυνατότητα των υποκειμένων, ότι «ο Άνθρωπος ΔΙΑ τοις μιμήμασιν γνωρίζει και επί τοις μιμήμασιν χαίρει». ΔΙΑ όχι ΜΕ. Έτσι μίμηση πράξεως δεν δύναται να συντελείται εάν εκλείψει το ΠΑΙΖΕΙΝ που ο ίδιος πάλι καθόρισε ότι προσφέρει ΤΕΡΨΗ ηδονής και Γνώσης.

3) Με τους συνεργάτες μου της Ομάδας Τέχνης ΠΑΡΟΔΟΣ από το 1976 και από το 1992 με την Εταιρεία Καλλιτεχνικής και Παιδευτικής Θεατρικής έκφρασης ΘΕΑΤΡΟ της ΗΜΕΡΑΣ εφαρμόσαμε την μέθοδο του θεατρικού παιχνιδιού, αφού πρώτα την είχα δοκιμάσει, εφαρμόσει στους χώρους της επαγγελματικής μου απασχόλησης κι ευθύνης ως παιδαγωγού. Εφαρμόσαμε το Θεατρικό Παιχνίδι όχι μόνο ως προστάδιο της παράστασης (καμιά φορά και ως γενεσιουργό αιτία), αλλά και ως δομικό στοιχείο της παράστασης. Ιδιαίτερα στις παραστάσεις έργων για παιδιά το Θεατρικό Παιχνίδι λειτουργεί μέσα στην παράσταση. Από το Θεατρικό Παιχνίδι οδηγούμαστε αβίαστα στην Οργανωμένη παράσταση με κατάλληλες τεχνικές στο Θεατρικό Παιχνίδι. Είναι μια διαδικασία δομής – αποδόμησης – σύνθεσης.

Έτσι καταρρέουν τα φορμαλιστικά στερεότυπα των ηθοποιών που παίζουν θέατρο για παιδιά – θεατές συμμετέχοντας στα σκηνικά δρώμενα, απολαμβάνουν το παραστασιακό γεγονός κι αντιλαμβάνονται το θέατρο σαν παιχνίδι άμεσης επικοινωνίας κι έκφρασης. Κάτι που καθιστά το απόμακρο σε άμεσο παρόν. Κάτι που καθιστά το αόρατο σε ορατό. Τα παιδιά στο Θ.Π. από παθητικοί θεατές μεταβάλλονται ίσως στους αυριανούς ευαισθητοποιημένους και ενεργοποιημένους θεατές των πάντων... όχι μόνο του θεάτρου.

4) Το Θ.Π είναι μια πρωτογενής δημιουργία του είχα κι έχω τα παιδιά. Τα παιδιά που τα διακρίνει η περιέργεια κι οξύμνη παρατήρηση. Τον τρόπο που φιλοσοφούν, που αντιλαμβάνονται, νιώθουν και αισθάνονται πριν ακόμα απολέσουν την αίσθηση των πέντε αισθήσεων. Τους τρόπους επικοινωνίας κι αντιμετώπισης της χωροχρονικότητας και χωροσωματικότητας. Τους τρόπους που αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες, την μοναξιά, το πένθος, την χαρά, τους φόβους, κ.ά.

Όλη η ανθρώπινη διαδρομή κινείται από την προσπάθεια να μάθουμε να ζούμε με τους άλλους και κατόπιν να αντέξουμε τον απο-χωρισμό, την απώλεια. Γι' αυτό ίσως υπάρχουν Τέχνες και ιδιαίτερα το Θέατρο. Για να μας συνδράμουν στην αντιμετώπιση του οντολογικού και μεταφυσικού κενού.

5) Η *αισθητική* ως παρουσία ιδεολογικού υπόβαθρου στην τέχνη και στη ζωή, ιδιαίτερα του παιδιού, με απασχολεί έντονα. Γι' αυτό επιδιώκουμε το Θ.Π. να είναι ένας αγωγός διοχέτευσης αισθητικής αντίληψης όχι μόνο των πραγμάτων αλλά και της ύπαρξης. Η αισθητική διαμόρφωση του έργου τέχνης, της καθημερινής πραγματικότητας, η αισθητική ως αγωγή στο σχολείο... Η αισθητική διαμόρφωση του μαθήματος, γενικά η αισθητική όχι ως παρουσία, ως παρουσία, ως δομικό στοιχείο της εκπαίδευσης είναι κάτι αναγκαίο. Απορώ πως μπορούμε να μιλάμε για τέχνες, καλλιτεχνικά προγράμματα, πολιτιστικές εκδηλώσεις, για καλλιτεχνικά

μαθήματα για θέατρο ερήμην της αισθητικής.

Η αισθητική της παράστασης, του «μαθήματος», του χώρου όπου διεξάγεται η διδακτική διαδικασία, του χώρου και του τρόπου είναι το σημαντικότερο που μπορεί να καταγραφεί στη μνήμη, στις αισθήσεις και στην φαντασία του παιδιού. Η αισθητική διοχετεύεται στις διάφορες φάσεις του Θ.Π. επηρεάζει την λειτουργία της συμβολικής σκέψης, καλλιεργεί την οπτική παρατήρηση και ακρόαση, συμβάλλει σημαντικά στο ξεπέραςμα του οπτικού αναλφαριθμητισμού. Αποτελεί παράγοντα κατανόησης του σκηνικού συμβάντος αφού το παιδί προσεγγίζει το σκηνικό γεγονός περισσότερο με την αίσθηση παρά με τη γνώση. Πρόκειται για την επίδραση που εξασκεί η Αισθησιοκινητική δράση στο παιδί. Μια από τις κυριότερες τεχνικές του Θ.Π.

Το θεατρικό παιχνίδι μέσω του οποίου διεξάγεται η δια του θεάτρου παιδεία απευθύνεται κυρίως στο παιδί που υπάρχει μέσα σε κάθε μαθητή, σε κάθε άνθρωπο, προσφέρει σε αυτό το παιδί ευκαιρίες θέασης του κόσμου τόσο του εξωτερικού όσο και του εσωτερικού. Σηματοδοτεί και αναπαριστά τον κόσμο. Τον καθιστά αναγκαίο και αναγνωρίσιμο. Διευρύνει και καλλιεργεί τις αισθήσεις, το πνεύμα. Μετατρέπει το ιδεατό σε νοητό δια μέσου της πράξης. Δεν οδηγεί αναγκαστικά, δεν υποχρεώνει και προπαντός δεν επιβάλλει την παράσταση. Χωρίς να την αγνοεί ή να την ακυρώνει, δεν την εκβιάζει ώστε να γίνει μια «ξένη, φορτική» ίσως μια πράξη ψυχαναγκασμού και ψυχοφθόρας διαδικασίας.

Σε φέρνει πιο κοντά στο θέατρο, ξεχωρίζεις δεν ταυτίζεις την ζωή με την σκηνή και τα είδωλά της. Ανακαλύπτεις που σταματάει η φαντασία και αρχίζει η πραγματικότητα. Που τελειώνει η πραγματικότητα και αρχίζει η φαντασία. Στο Θ.Π. διαπιστώνεται η σημασία του βιώματος.

Το Θεατρικό Παιχνίδι δεν είναι εισαγόμενο είδος, δεν αντιγράφει ούτε απομιμείται ξένα πρότυπα και μεθόδους. Αυτό αποδεικνύεται ότι ως όρος, αυτόνομης θεατρικής και παιδευτικής δράσης, τουλάχιστον, ήταν άγνωστο και στην χώρα μας πριν από το 1976. Αυτό λοιπόν το Θ.Π στηρίζεται σε 4 πυλώνες:

1) Σωματική Έκφραση

Η γλώσσα του σώματος, η Αισθησιοκινητική της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Πρόκειται για την Λογική μιας τεχνικής, παρά για την απόκτηση δεξιοτεχνιών και επίδειξης των κινήσεων των μελών του σώματος. Έκφραση συναισθημάτων. Αίσθηση της κίνησης που μεταβάλλεται σε γνώση. Ξεπέραςμα έμφυτων συστολών, αναστολών, επιφυλάξεων.

2) Διαδικασία της αναπαράστασης

Τι ακριβώς αναπαριστάνει κάποιος όταν παριστάνει κάτι; Ανάσυρση και έκφραση μνημονικών και συναισθηματικών ιχνών. Ανάπτυξη της συμβολικής σκέψης, του κριτικού στοχασμού. Τότε που ο χρόνος οδηγεί σε εσωτερικούς χώρους. Μας χρειάζεται ένας χρόνος που να μας αφήνει να διερευνούμε τους εσωτερικούς μας χώρους. Δεν περιγράφεις την αίσθηση, την βιώνεις. Την καθιστάς παρούσα.

3) Η Ομάδα

Βασική προϋπόθεση για να υπάρξει Θ.Π είναι η ομάδα. Η Σχαιοδυναμική της Ομάδας. Η δυναμική των συλλογικών ενεργειών και η ποιότητα των ανθρωπίνων σχέσεων.

4) Ο Εμψυχωτής

Ο δάσκαλος εμψυχωτής καθιστά κάτι ευαίσθητο. Μετατρέπει το αρνητικό σε θετικό. Διαχειρίζεται κρίσεις. Βελτιώνει τις σχέσεις των μελών της ομάδας. Αξιοποιεί και ενθαρρύνει ατομικές ή ομαδικές δημιουργικές απόπειρες. Αισθητοποιεί το μάθημα δια του θεάτρου και καθιστά τερπνή και γοητευτική την εκπαιδευτική – διδακτική διαδικασία.

Υπάρχουν 3 τύποι εμψυχωτών, δασκάλων που διαμορφώνουν ανάλογα και το Θ.Π

- i. Ο δάσκαλος – εμψυχωτής κάνει Θ.Π. στα παιδιά.
- ii. Ο δάσκαλος – εμψυχωτής μαζί με τα παιδιά.
- iii. Τα παιδιά κάνουν Θ.Π.

Ασχολούμενος με τη παιδαγωγική και το θέατρο, διευκολύνοντας με το Θ.Π. ανήλικους κι ενήλικους να αντιμετώπισουν το μέλλον, ένα καλύτερο μέλλον, συνειδητοποίησα ότι αυτό το μέλλον είναι αυτή η στιγμή που ζούμε... το τώρα. Έτσι διαπίστωσα ότι η Τέχνη και κυρίως το Θέατρο του παρόντος είναι δυνατό να συλλάβει το ΕΠΕΚΕΙΝΑ, αρκεί να μην ασχολείται υπέρμετρα με την παροντοποίηση του παρελθόντος.

Οι πυλώνες που πάνω τους στηρίζεται το Θεατρικό Παιχνίδι συγκεντρώνουν την δομική του συγκρότηση και τις τεχνικές του. Αυτές αποτελούνται από 4 Φάσεις:

A' Φάση

Φάση της απελευθέρωσης. Στάδιο ευαισθητοποίησης και συγκρότησης ομάδας. Διευκόλυνση για την απόταξη δυσκολιών, επιφυλάξεων, έμφυτων συστολών, δειλίας. Δυσκολιών επικοινωνίας.

B' Φάση

Φάση της αναπαραγωγής. Το παιχνίδι των ρόλων. Το περιβάλλον – μύθος – ρόλος. Σύνθεση και αποδοχή προτάσεων των μελών της ομάδας. Επιλογή και μορφοποίηση.

Γ' Φάση

Σκηνικός αυτοσχεδιασμός

Δρώμενα

Εικόνες

Εικονίδια

Ταχυδράματα που λαμβάνουν σκηνική μορφή

Εδώ το Θ.Π. μπορεί να τελειώσει.

Στην κρίση του δασκάλου – εμψυχωτή και των αναγκών της ομάδας μπορούμε την ίδια ή άλλη μέρα να προχωρήσουμε στην Δ' φάση.

Δ' Φάση

Φάση πολλαπλών επεξεργασιών

- Σύνθεση με διδακτικό αντικείμενο
- Εικαστική απεικόνιση
- Καταγραφή κειμένου
- Σχόλια και προτάσεις
- Το μαγικό εάν (αν ξαναρχίζαμε πάλι από την αρχή;)
- Γιατί; Γιατί το κάναμε αυτό, γιατί παίξαμε έτσι;

Στο παιδαγωγικό – εκπαιδευτικό – διδακτικό παρόν, σε αυτό που αποκαλούμε σχολική ζωή και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, είναι πλέον αδήριτος ανάγκη να υπάρχει ένα σχολείο που να παράγει ιδέες. Εκτός από τα μέσα της τεχνολογίας και κάθε άλλου είδους μέσο, ανάγκη είναι το σχολείο να παρέχει παιδαγωγική επάρκεια σε δασκάλους και παιδιά, να είναι σε θέση να έχει και τα μέσα εκείνα που παράγουν *παιδεία* – ιδέες που καλλιεργούν και αναπτύσσουν την κριτική σκέψη, την έρευνα, την Αισθητική της ύπαρξης, την συνείδηση του πολίτη.

Η σύνθεση της Τέχνης και του Πολιτισμού με την εκπαίδευση κι η διάχυσή της με κατάλληλους παιδαγωγικούς κι όχι διδακτικούς τρόπους, όχι ως μάθημα αλλά ως τρόπος επικοινωνιακής – δημιουργικής και ελεύθερης έκφρασης είναι μια πλούσια εργαλειοθήκη για την επίτευξη τέτοιων στόχων. Και πολυεργαλείο μέσα σε αυτήν την πλούσια εργαλειοθήκη για την επίτευξη τέτοιων στόχων είναι το Θ.Π.– η δια του θεάτρου παιδείου. Η παιδαγωγική και μέσω του θεάτρου.

Επειδή σύμφωνα με επιστημονικές έρευνες η προσωπικότητα του ανθρώπου επηρεάζεται αποφασιστικά από τους τρόπους που αξιοποιεί τον ελεύθερο χρόνο του, ιδιαίτερα ένα παιδί, το Θ.Π. δια του Θεάτρου αξιοποιεί αυτόν τον χαμένο όπως λένε χρόνο που στην ουσία είναι ο ελεύθερος χρόνος...

Διανύουμε μια παράξενη εποχή. Με έκπληξη διαπιστώνουμε ότι η πρόοδος συμπορεύεται με την βαρβαρότητα. Αυτό επηρεάζει τα πάντα... Δείτε πως αποτυπώνεται στις Τέχνες, στην παιδεία, στην εκπαίδευση.

Διάφορα είδη στον πλανήτη εξαφανίζονται... Μεταξύ άλλων το είδος παιδικότητας. Συχνά αναρωτιέμαι εάν υπάρχουν παιδιά σήμερα. Υπάρχουν παιδιά αλλά χωρίς παιδικότητα – η μυθική ηλικία της ανθρωπότητας – τείνει προς εξαφάνιση ή μετάλλαξη.

Μήπως θα έπρεπε να επανεξετάσουμε την έννοια της *προόδου* τουλάχιστον στα πλαίσια της παρεχόμενης, κατά την *παιδική ηλικία, παιδείας;*

Κάποια ερεθίσματα

Ποια είναι η αρχιτεκτονική μιας ηλιαχτίδας; Οι επτά κινήσεις μιας πεταλούδας που την μετατρέπουν από κάμπια σε πολύχρωμη φαντασμαγορία; Η αίσθηση μιας σταγόνας νερού που πέφτει στον ωκεανό, η αίσθηση του ωκεανού όταν δέχεται μια σταγόνα;

Ποια είναι η κυρίαρχη αίσθηση ενός κολυμβητή μακρινών αποστάσεων, εκείνη που νιώθει όταν απομακρύνεται από την ακτή ή όταν πλησιάζει την ακτή τερματίζοντας;

Την περασμένη Τετάρτη στις 11 το πρωί με αγαπούσες πιο πολύ ή πιο λίγο; Με είχες ξεχάσει πιο πολύ ή πιο λίγο;

- Υπάρχει μια ποίηση στα θέματα που θέτει το θεατρικό παιχνίδι. Υπάρχει μια *δια του θεάτρου* ποίηση της καθημερινότητας έστω...

Μπαίνει στην τάξη καθυστερημένος κάποιος Μαθητής ή Μαθήτρια. Ο δάσκαλος – Εμψυχωτής εκμεταλλεύεται την ευκαιρία... αξιοποιεί την έμπνευσή του και απευθυνόμενος προς τον καθυστερημένο Μαθητή του λέει:

- Α να ήρθες κι εσύ με την απροσδιόριστη γοητεία σου. Κάθισε. Η ιστορία δεν πρόλαβε να γράψει για σένα
- Καλύτερα όμως έτσι, γιατί τώρα εμείς μπορούμε να σε πλάθουμε όπως θέλουμε μες το νου και μες στες αισθήσεις

 Απόσπασμα από το ποίημα του ΚΑΒΑΦΗ «ΚΑΙΣΑΡΙΩΝ»

Τι είναι απροσδιόριστη γοητεία... η ιστορία γιατί χρειάζεται χρόνο για να γραφεί κάτι που κάποτε ήταν παρόν; Πως τον φανταζόμαστε με το *νου* και μες στες *αισθήσεις* μας;

Το Θ.Π. όπως το Θέατρο οφείλει να είναι κοντά στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα, και παράλληλα απρόβλεπτο για να αφυπνίζει, επινοητικό για να εγείρει.

Αναζητώντας διαρκώς προσωπικούς κι αφηρημένους τρόπους έκφρασης για να προκαλεί την συμβολική και κριτική σκέψη. Διευρύνοντας και καθιστώντας ορατή την διαδικασία *δομής - αποδόμησης- σύνθεσης*. Α να ζητούμε την συγκίνηση της *γνώσης*, την *γνώση* της συγκίνησης. Μια δράση που διαταράσσει την αδράνεια του νου και των αισθήσεων. Όχι στην επίδειξη. Η Τέχνη της επίδειξης, το θέατρο της επίδειξης, είναι μια ένδειξη παρακμής. Η συμπεριφορά του παιδιού μέσα στο θεατρικό παιχνίδι δεν καθορίζεται από το «σωστό» και το «λάθος», αλλά από αυτό που νιώθει, από το αληθινό και όχι το ψεύτικο το «δήθεν».

Άλλωστε είναι νομίζω αναγκαίο από ότι δείχνουν σύγχρονες διαπιστώσεις, η συμπεριφορά του παιδιού να μην απειλείται διαρκώς από το σωστό και το λάθος... τότε ποια ελεύθερη δημιουργική έκφραση να υπάρχει... Πώς θα μάθει την έννοια του σωστού εάν δεν έχει την ευχέρεια να κάνει λάθη... και πότε θα συμβεί αυτό; Και πως θα συμβεί αυτό; Το αντίθετο του σωστού δεν είναι πάντα ένα λάθος αλλά ένα διαφορετικό «σωστό». Το Θ.Π. δίνει την ευκαιρία στο παιδί να ανακαλύψει την ανάγκη ύπαρξης κανόνων.

Τα παιδιά παίζοντας θεατρικό παιχνίδι αποδεικνύουν την μεγάλη τους αφαιρετική ικανότητα. Διατυπώνουν θέματα και προτάσεις τελείως διαφορετικές από ότι διατυπώνουν κυρίως στη τάξη την ώρα του μαθήματος ή στην καθημερινότητά τους. Χρησιμοποιώντας τον προφορικό λόγο, βελτιώνουν την ακροαματική τους ικανότητα, αυξάνουν τον βαθμό εστίασης της προσοχής, βελτιώνουν τον γλωσσικό τους κώδικα σε μια εποχή που ο γλωσσικός μας πολιτισμός πάσχει.

Το θεατρικό παιχνίδι καθίσταται η πρώτη μύηση όχι μόνο του παιδιού στην τέχνη του θεάτρου, στο θεατρικό φαινόμενο... Η γενεσιουργός και αναπαραγωγική αιτία στην διαδικασία των σκηνικών και κοινωνικών αναπαραστάσεων.

Υποθέστε

1. Ένα παιδί επιλέγει να παίξει έναν ρόλο, να αφηγηθεί μια ιστορία, ένα γεγονός με 20 κινήσεις και 20 λέξεις.
2. Δεν καθορίζουμε την φαντασία του παιδιού... Η πραγματική φαντασία δεν καθορίζεται - Καθορίζει - Έτσι το παιδί οδηγείται σε έναν κόσμο με 20 πόρτες, ενώ δεν υπάρχει παρά μόνο μια. Αυτή η μια πόρτα της ΤΑΞΗΣ.
3. Αρχίζουν αλληπάλληλες εκπλήξεις κι ερωτήσεις που προκαλούν πλήθος ερωτημάτων - ΓΙΑΤΙ;
 - α. Ποιος έρχεται και ποιος φεύγει από αυτές τις πόρτες;
 - β. Τι λέει φεύγοντας - ποια νέα μας φέρνει ερχόμενος;
 - γ. Από ποια πόρτα περιμένουμε την χαρά - την αγάπη- τον φόβο - την απειλή - έναν παλιό μου φίλο - εκείνο που περιμένω - (τι είναι αυτό που περιμένω);
4. Ένα ύφασμα, ένα καπέλο, ένα μπαστούνι - μια ομπρέλα - ένα παπούτσι - μια καρέκλα. Μπορείς να το χρησιμοποιήσεις με 20 διαφορετικούς τρόπους;

Οι εικόνες, οι λύσεις, οι επινοήσεις, κινήσεις, οι μεταμορφώσεις του χρόνου και του χώρου, των αισθήσεων, που μπορεί κάποιος να συναντήσει με την μορφή ενός αυθόρμητου συμβάντος, δράσης, άσκησης στο Θ.Π. είναι άπειρες, γοητευτικές και πρωτότυπες... και τι περίεργο, δεν επαναλαμβάνονται ποτέ οι ίδιες, αφού ακολουθούν τους αστάθμητους ψυχοσυναισθηματικούς παράγοντες.

Δεν μπορώ να καταλάβω (σάμπως είναι το μόνο;) γιατί κάποιοι ενοχοποιούν ή υποβαθμίζουν το ΠΑΙΧΝΙΔΙ.

- Τώρα κάνουμε «μάθημα» σου λένε... δεν παίζουμε...
- Τώρα κάνουμε θέατρο δεν παίζουμε...
- Τώρα μιλάμε σοβαρά δεν παίζουμε...

Αφού μόνο όταν παίζει ο άνθρωπος ως παιγνιώδης ον που είναι, κάτι σοβαρό συμβαίνει... Αρκεί να είναι συνεπής με τους κανόνες του εκάστοτε παιχνιδιού που παίζει... Δεν ξέρω γιατί κάποιοι προσπαθούν να εμπο-

δίουν, δεν επιτρέπουν ή δεν ενθαρρύνουν την ύπαρξη ποιητικών τρόπων μάθησης. Ενήλικες που θεωρούν κάτι τέτοιο, που θεωρούν το παιχνίδι ως αμαρτία, παραβατικότητα, που δεν ενδιαφέρονται τι νοιώθει ένα παιδί παρά μόνο *τι ξέρει, τι μαθαίνει, τι αποστήθισε, απομνημόνευσε* πρόχειρα, ασφυκτικά και επιφανειακά.

Οι *σκέψεις* αυτές με κάνουν να θυμάμαι μια τάξη αντιποιητικών, υπερλογικών ανθρώπων που έχουν εξορίσει το παιχνίδι – την *ποίηση* – την *φαντασία*... παρ' όλα αυτά κάνουν θέατρο... δίχως παιχνίδι... λογικά και σοβαρά. Θα μπορούσε τουλάχιστο το Θ.Π. να απαλλάξει κάπως αυτήν την έντονη νοσηλαρχία που μερικές φορές καταλήγει σε ΠΛΗΞΗ. Στο Θ.Π συναντάμε στοιχεία που σχέση και προέλευση έχουν με διάφορα Θεατρικά είδη, τάσεις και μορφές. Μεταξύ των άλλων.

- Το θέατρο της επινόησης
- Των ατμοσφαιρικών πιέσεων
- Τις παιδικές φάρσες
- Την εξαντραβαγκαντία
- Στην διαμόρφωση σκηνικού περιβάλλοντος – εγκατάστασης προς ανάπτυξη σκηνικής δράσης
- Τον μιμητικό συμβολικό και εικαστικό σουρεαλισμό.
- Δρώμενα – εικόνες – εικονίδια – ταχυδράματα με ηθικά διδάγματα (κυρίως όταν τα παιδιά δεν παίζουν μπροστά σε ενήλικες που τα ελέγχουν τα βαθμολογούν. Εξασκούν αυστηρή επίβλεψη βαθμολογώντας τις πράξεις, τους λόγους και γενικά τις επιδόσεις τους)
- Συναντάμε επίσης την απουσία ή κοινότυπα happy end.

Αυτά μεταξύ άλλων.

Παίζοντας Θεατρικό Παιχνίδι ανακαλύπτεις κι άλλους τρόπους να βιώνεις και να απολαμβάνεις την γνώση.

Αντιλαμβάνεσαι ότι υπάρχουν κι άλλοι τρόποι στη Ζωή για να σε κάνουν να νιώθεις ικανοποιημένος, εναρμονισμένος με τον εαυτό σου και τους άλλους... πέρα από στείρους ανταγωνισμούς και αντιπαλότητες... πέρα από του να τσακώνεσαι και να παλεύεις μέρα – νύχτα, να κερδίσεις την προσοχή, την εύνοια ή την μέριμνα των άλλων.

Μία αληθινή σχέση προκύπτει τόσο με τον εαυτό σου όσο και με τους άλλους. Που δεν λέγεται με *λόγια* αλλά με *πράξεις*.

- Σκοπός στο Θ.Π. δεν είναι κάποιο σκορ και ρεκόρ. Η πάση θυσία εξασφάλιση της επιτυχίας, αλλά η περιφρόνηση της σκοπιμότητας.

Δεν μας επηρεάζουν τα σκαμπανεβάσματα της ομάδας, οι εξωτερικές αντιξοότητες και δυσκολίες. Προσπαθούμε να βρούμε τρόπο να συνεχίσουμε το ΠΑΙΧΝΙΔΙ και να καλλιεργήσουμε την θετική σκέψη. Αυτό μπορεί να συμβεί εάν νιώσουμε, εάν λογιστούμε πως ένα μέρος του οποίου προβλήματος και των δυσκολιών ανήκει σε εμένα. Καμιά φορά ίσως ΕΓΩ να είμαι ολόκληρο το πρόβλημα.

Το *παίζει* είναι μια λύση ενάντια στην πλήξη. Πλήξη πολλαπλών επιπέδων. Θα μετανιώσεις μετά που δεν της αντιστάθηκες.

Τα πάντα στη ΖΩΗ παίζουν.

Στην φύση οσαύτως.

Στις Τέχνες επίσης.

Στο ΘΕΑΤΡΟ κυριαρχεί.

Γι' αυτό τα παιδιά παίζουν για να μην πλήξουν... γι' αυτό οι ενήλικες αρέσκονται να παρακολουθούν κάποιους που παίζουν ή να συμμετέχουν και οι ίδιοι σε διαφόρων ειδών παιχνίδια...

Στο παιχνίδι κι ιδιαίτερα στο Θ.Π. αναδύονται και λειτουργούν στοιχεία από την θεωρία των ανατροπών του Κλέιτον Κρίστενσεν, αφού συνδιαλέγονται πλήθος διαφοροποιήσεων, αντιλήψεων, επιθυμιών, σκοπιμοτήτων. Όλες προέρχονται από προϋπάρχουσες μορφές, φόρμες, πεποιθήσεις, προκαταλήψεις, φοβίες που προέρχονται από διάφορες αιτίες και προβάλλονται με στερεότερες τεχνικές.

Ιδιαίτερα στον χώρο της παιδαγωγικής κι εκπαιδευτικής διαδικασίας, παίζει πρωτεύοντα ρόλο αφού επηρεάζει, διευρύνει, μεταρρυθμίζει, ανανεώνει, εξελίσει προϋπάρχουσες μεθοδολογικές αρχές. Προϋπάρχουσες μεθοδολογικές αρχές. Προκύπτει μια διαφορετική «ανάγνωση» ή έστω αντιμετώπιση παλαιότερων ή υπαρχόντων μεθοδολογικών παιδαγωγικών και θεατρολογικών κωδικών. Ένας δύσκαμπτος ορθολογισμός είναι δύσκολο να κατανοήσει, να ταξινομήσει, να εκτιμήσει τα όσα συμβαίνουν στην διάρκεια ενός Θ.Π.

Στο Θ.Π. η καινοτομία, η πόση ανατρεπτική καινοτομία δύναται να παραχθεί, ποια μορφή και ένταση δύναται αυτή να λάβει εξαρτάται από την προσωπικότητα του δάσκαλου – Εμπυχωτή και τις προσωπικότητες, τον ψυχισμό και τις δυνατότητες των ατόμων που συγκροτούν μια ομάδα Θ.Π.

Δεν θα προσβάλω έναν ανήλικο ως προσωπικότητα επειδή δεν παίζει έναν ρόλο, σύμφωνα με το σύστημα ΓΚΡΟΤΟΦΣΚΙ, ΣΤΑΝΙΣΛΑΦΣΚΥ κ.λ.π.

Μια ομάδα Θ.Π. παίζει αληθινά με τα επιχειρήματα με την έννοια των επιχειρημάτων και των προβλημάτων που έχει μάθει να ΖΕΙ. Παίζοντας ελεύθερα ύστερα από τα ερεθίσματα και την ευαισθητοποίηση που έχει δεχτεί, ανακαλύπτει τρόπους να ανατρέψει τα υπάρχοντα επιχειρήματα ή να τα ανανεώσει. Να διαχειριστεί διαφορετικά τα προβλήματα. Ίσως ανακαλύψει το πραγματικό τους μέγεθος αλλά και το μίγμα όλων αυτών που αποκαλούμε πρόβλημα.

Δεν προβαίνει σε εκ-δηλώσεις ανύπαρκτων εμπειριών. Δεν επαναλαμβάνει επιχειρήματα επειδή έχουν δηλωθεί από άλλους. Δεν απομιμείται. Δεν καταφεύγει σε ένα απέραντο κουβεντολόι. Σε μια λεκτική και κινητική φλυαρία...

Δεν εκφωνεί αποστηθισμένα χειμαρρώδη κείμενα των οποίων δεν γνωρίζει το νοητικό, σημασιολογικό περιεχόμενο των λέξεων.

Γι' αυτό υπάρχουν ομάδες ενηλίκων που κάποτε ξεκίνησαν να κάνουν κάποιο Σεμινάριο Θεατρικού Παιχνιδιού για ελάχιστο χρονικό διάστημα κι εξακολουθούν να λειτουργούν ως *εργαστήρια* για δεκαετίες... αναφέρω χαρακτηριστικά το *εργαστήρι* της *Λάρισας* που λειτουργεί από το 1991, της *Πάτρας* από το 1997, της *Κρήτης* και πριν 2 χρόνια το νεώτερο στο *Βόλο*.

Ως «μότο» έχουν: «τέτοιες προσπάθειες δίνουν ένα διαφορετικό περιεχόμενο στη ΖΩΗ».

Το Θ.Π. ανοιχτό σε προκλήσεις με συνεχείς αλλαγές, σπάνιες επαναλήψεις, δημιουργεί την αίσθηση και την βεβαιότητα της συνέχειας. Η μεταβαλλόμενη φύση των αρχικών ερεθισμάτων και προ-θέσεων, επιχειρημάτων και τεχνικών που ανανεώνεται συνεχώς διευρύνει τις διαστάσεις του και το καθιστά ικανό να ανταποκρίνεται στην εκάστοτε διαμορφωμένη πραγματικότητα.

Όλα αυτά ενώ οι βασικές του αρχές μένουν σταθερές... Οι αρχικές πηγές άντλησης των μορφολογικών στοιχείων και τεχνικών εφ' όσον προέρχονται από βαθύτερη διερεύνηση και μελέτη των αναδυόμενων απ' αυτές υλικών, πλουτίζουν κι ανανεώνουν το περιεχόμενό του.

Μέσα από τις διευρυμένες ερμηνείες που θα δώσουμε σε παλιές καταστάσεις, γεγονότα, έργα, ιδέες και στάσεις ζωής (π.χ. ο τρόπος επεξεργασίας μέσω του Θ.Π. και προσαρμογής στην σύγχρονη πραγματικότητα των Αρχαίων Ελληνικών Μύθων – Αρχέγονα και αρχέτυπα, εσχατολογικά κείμενα).

Είναι σχετική με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ομάδα. Ο Εμπυχωτής οφείλει να είναι ικανός να παρακολουθεί και να δρα ανάλογα με την στάθμη της ομάδας. Την εκτίμηση των αστάθμητων ψυχοσυναισθηματικών παραγόντων και τις μετακινήσεις που συμβαίνουν στον εσωτερικό χρόνο και χώρο του προσωπικού βιότοπου.

Τίποτα δεν μένει στάσιμο.

Η ΚΙΝΗΣΗ το πρωταρχικό στοιχείο. Η δραματική εικόνα της κίνησης και ο λόγος που έρχεται να την σχολιάσει, να την ερμηνεύσει.

Η ματιά που συλλαμβάνει την εικόνα την οποία θα αποκωδικοποιήσει ο εγκέφαλος.

Στο Θ.Π. συναντάμε συχνά περίεργες συνυπάρξεις και συμπεριφορές:

- Το διαφορετικό συναντά το γνωστό. Από το γνωστό προκύπτει κάτι το διαφορετικό.
- Το νέο με το παλιό
- Το χτες με το σήμερα
- Το παγιωμένο με το ερευνητικό
- Το καθιερωμένο με το πειραματικό
- Το κοινότοπο με το καινοτόμο
- Καθετί που ανατρέπει προγενέστερες καθιερωμένες μορφές μας φέρνει αντιμέτωπους με την έννοια του *παράξενου*, του *παράδοξου*, έστω και προσωρινά.

Το παιχνίδι αμβλύνει τις διαφορές. Η κίνηση χωρίς λόγια και ίσως μέσα από τις διαφορές (άλλο διαφορά κι άλλο αντίθεση) να επέρχεται η *αρμονία των αντιθέσεων*.

- Σε πρόσφατο Θ.Π. που έκανα στο Παρίσι στο Parc de Luxembourg με τους σπουδαστές του εργαστηρίου-σχολής παιδαγωγικής θεάτρου-θεατρικού παιχνιδιού του «Θεάτρου της ημέρας» στα πλαίσια της ετήσιας εκπαιδευτικής εκδρομής βρέθηκαν μουσουλμάνες με μαντήλες να παίρνουν μέρος στις κινητικές ασκήσεις και παιχνίδια που κάναμε στο ΠΑΡΚΟ χωρίς καμία δυσκολία... Με άνεση και χαρούμενη θετική διάθεση.

Το παιχνίδι ενώνει. Καταργεί τις διαφορές. Ξεπερνάει τα προβλήματα της γλώσσας.

Στην αίθουσα διδασκαλίας ακούγεται μια *φωνή* που διαρκώς μιλάει ακατάπαυστα. Κάπου κάπου κινείται. Απευθύνεται σε ανήλικο κοινό...

«Διδάσκει»

Πριν καταστήσει ευαίσθητο το κοινό πριν παράγει ερεθίσματα ώστε να υπάρξει σχέση διδακτικού στόχου με το κέντρο ενδιαφέροντος του κοινού που υποχρεωτικά έχει πάει να μάθει, να συλλάβει την γνώση. Εκείνη ή Εκείνος διδάσκει...

- Πώς είναι αυτή η φωνή;

Από ποιο λαϊμό, σώμα αναδύεται; Πώς είναι τοποθετημένη στην τάξη;

Είναι φωνή που προορισμό έχει να άγει, να ευαισθητοποιεί, να ενθαρρύνει τα παιδιά στην μάθηση. Να τα κάνει να ακούσουν.

Μα αυτή ξεφωνίζει. Πως πρέπει να είναι αυτή η φωνή;

Ακούστε πώς περιγράφει κάπου μια φωνή ο Παπαδιαμάντης.

Φωνή μελιχρή, αυρή, μεθυστική

Ανεβαίνουσα ως μύρον, ως θρήνος,

Ανερχόμενη επί πτίλων αύρας νυχτερινής...

- ΦΩΝΗ – ΚΙΝΗΣΗ-ΛΟΓΟΣ βασικά στοιχεία στην καθημερινή επικοινωνιακή διαδικασία.
- Πρωταρχικές ασκήσεις και τεχνικές στο θεατρικό παιχνίδι.

Η δια του θεάτρου παιδεία περιέχει τεχνικές και πλείστα όσα στοιχεία ικανά να μεταβάλλουν την καθημερινή διαδικασία, σε δημιουργικό συμβάν, σε ευκαιρία έρευνας, πειραματισμού, παρατήρησης και σύνθεσης. Αναδεικνύονται νέες προτάσεις που εφ' όσον είναι δυνατό να αξιοποιηθούν κατάλληλα μεταβάλλονται σε νέες δημιουργικές δράσεις ή ανανεώνουν έστω τις υπάρχουσες.

Απαλλάσσει το μάθημα από την πλήξη, την ρουτίνα της μη δημιουργικής επαναληπτικότητας, καθιστά το παιδί από ακροατή του μαθήματος σε συμμετοχο του μαθήματος, ίσως και συν – δημιουργό.

Το Θ.Π. δεν λειτουργεί μόνο σε ειδικές περιπτώσεις. Δεν έχει συγκεκριμένο ωράριο. Ούτε συγκεκριμένο τόπο. Το θέατρο ή τη θεατρική αγωγή ας μην την θεωρούμε σαν το κερασάκι της τούρτας... στο σχολείο. Χρήσιμα μόνο για εορτασμούς σχολικών επετείων, επιδείξεις και πανηγυράκια. Διαχέεται σε όλη την παιδαγωγική, εκπαιδευτική, διδακτική σαν ΔΙΑ – ΜΑΘΗΜΑ. Ικανό να πάρει και να δώσει σε όλα τα μαθήματα. Να αισθητοποιήσει, μετατρέψει σε τέρψη την ανακάλυψη της γνώσης. Με όχημα το Θ.Π. τα διάφορα επιστημονικά πεδία, γνωστικά αντικείμενα, μετατρέπονται σε βιωματικές πράξεις.

Πέραν των θεωρητικών προσεγγίσεων και αναλύσεων, παρέχουν ερεθίσματα, εναύσματα, βαθύτερων ερευνών και συνυφάνσεων, της τέχνης με τις επιστήμες.

Ήδη όπως σας είναι γνωστό τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί ανάλογο κίνημα σε πολλά πανεπιστήμια του κόσμου, σύνδεσης των επιστημών με τις τέχνες και ιδιαίτερα της τέχνης του θεάτρου, της πλέον ολιστικής και διαθεματικής τέχνης.

Το θέατρο είναι μια χοάνη. Ό,τι αποτελεί έκφραση και έκφανση της ζωής, ό,τι περιέχεται σε αυτό που αποκαλούμε ζωή εμπλέκονται, συνυπάρχουν μέσα σε αυτή τη χοάνη: τέχνες – επιστήμες – τεχνικές – ιδέες – εποχές – έρωτες – σκέψεις – συναισθήματα – πάθη – πόνοι – χαρές – ιστορικές κοινωνικές αναταραχές – θέσεις και αντιθέσεις – απορίες κι ερωτήματα. Ό,τι προέρχεται από το οντολογικό και μεταφυσικό κενό ... Ό,τι αποτελεί ανάγκη περιέχεται σε αυτήν την χοάνη.

Αυτήν την ανάγκη το θέατρο μετατρέπει σε ευκαιρία, την ονοματίζει, της δίνει μορφή, την καθιστά άμεσο συμβάν.

Γι' αυτό πρόκειται για τέχνη βαθύτατα παιδευτική. Απαλλαγμένα από θεατρικούς (τουλάχιστον) εγωισμούς είναι πιθανό να αντιληφθούμε ότι το θέατρο χωρίς θεατρικό παιχνίδι δεν υπάρχει. Αποτελούν και τα δυο συστατικά του θεατρικού φαινομένου.

Παίζω θεατρικό παιχνίδι σημαίνει κάνω θέατρο με πενιχρά μέσα αναζητώ και αναγνωρίζω τα σημεία, τις σημασίες της θεατρικής πράξης. Ανακαλύπτω το μυστήριο του θεάτρου και εκείνο με βοηθάει να ανακαλύψω ποιος είμαι... Λόγος και σιωπή μαζί. Γνωρίζω το μυστήριο του άλλου...

Θα διατηρήσουμε τις πολυάριθμες αναλογίες και διαφορές του καθενός. Το θεατρικό παιχνίδι είναι ένας τρόπος να τις ζήσεις και να τις συνδυάσεις με τους άλλους.

Δείξε μου κάτι από σένα κι εγώ θα σου δείξω κάτι από μένα, να βαδίσω μαζί σου ως εκείνο το σημείο, ως εκείνο τον τόπο. Χωρίς στερεότυπα, χωρίς προσποιήσεις. Αποφεύγοντας τις απομιμήσεις.

Παίζω θεατρικό παιχνίδι, έχω αίσθηση της κίνησης και του λόγου. Δεισδύω στο περιεχόμενο και στην ουσία ενός αντικειμένου έμπυχου ή άψυχου. Χρειάζεται να κάνουμε κάτι ώστε να βοηθήσουμε να ζήσουν όσα γεννιούνται αυθόρμητα παίζοντας με τις αισθήσεις και την φαντασία...

- Και ποιος είναι ο τόπος αυτής της συνάντησης;
- Ο κύκλος. Η αποδοχή του ενός από τον άλλον...
- Και πως λέγεται αυτός ο τόπος;
- Θεατρικό παιχνίδι.

Ο **Λάκης Κουρετζής** σπούδασε Ψυχολογία της Παιδαγωγικής, Αισθητική Αγωγή και έκφραση του παιδιού, Θέατρο - Παιδαγωγική θεάτρου, Ψυχοδυναμική του ηθοποιού, Σημειολογική- αισθητική ανάλυση θεατρικής πράξης (Αυστρία, Γερμανία και Ελβετία). Τα θέματα αυτά συνεχίζει να ερευνά και να παρακολουθεί την εφαρμογή και την εξέλιξη τους στο εξωτερικό και στην Ελλάδα. Εργασιακή Εμπειρία - Διδασκαλία: Δημιουργός και εισηγητής του θεατρικού παιχνιδιού στην Ελλάδα το οποίο άρχισε να παρουσιάζει από το 1976. Επίτιμος Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διδάσκει στο Μαράσλειο, Δ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διευθυντής Σπουδών - βασικός εμπυχωτής ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΘΕΑΤΡΟΥ – ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ. Εργαστήρια διαρκούς εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, θεατρολόγων, ηθοποιών κ.ά. σε Λάρισα, Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλο. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Θεάτρου του Α.Π.Θ, Σεμινάρια, διημερίδες Σχολικών συμβούλων, Εκπαιδευτικών φορέων, κ.ά. Ερευνητικά εργαστήρια της Εταιρείας Σπουδών Σχολής Μωραΐτη και Πανεπιστημίου Αθηνών (τμήμα Φ.Π.Ψ.), Θεατρικά εργαστήρια ηθοποιών – εμπυχωτών Θεατρικού Παιχνιδιού στη Γαλλία, Θεατρικό παιχνίδι παιδιών γαλλικών σχολείων στο θέατρο AINU της Βαλανσιάν, στο Ευρωπαϊκό Σχολείο Βρυξελλών και Κύπρο. Συνεργάτης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μέλος σύνταξης αναλυτικών προγραμμάτων και της Κεντρικής Συντονιστικής Επιτροπής του προγράμματος “ΜΕΛΙΝΑ” των Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού. Ως σκηνοθέτης έχει ανεβάσει περισσότερα από 80 έργα του ελληνικού και παγκόσμιου δραματολογίου, συνεργαζόμενος με διάφορους θιάσους και ομάδες ΔΗΠΕΘΕ, κ.α. Έχει τιμηθεί με το βραβείο σκηνοθεσίας ΔΗΜ.ΡΟΝΤΗΡΗ. Ιδρυτικό μέλος με την Ξένια Καλογεροπούλου, Άλκη Ζέη, Ζωρζ Σαρρή, Δημ. Ποταμίτη, κ.ά. του ελληνικού κέντρου της ASSITEJ. Θεατρικά κείμενα ανεβασμένα από θιάσους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Θέατρο ΣΤΟΑ, ΠΑΡΟΔΟΣ, ΘΕΑΤΡΟ ΗΜΕΡΑΣ, ΑΠΛΕΤΟΙ ΚΗΠΟΙ, ΔΗΠΕΘΕ, Θέατρο AINU _ PARIS και WIEN.) Το 1995 εξελέγη στην Γαλλία Πρόεδρος της Association Européenne du Theatre d’ Enfants. Ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Καλλιτεχνικής Παιδευτικής Έκφρασης Θέατρο της Ημέρας με την Μάγκυ Μοντζολή. Βιβλία: “Με την Μαντώ στην λιακάδα” (εκδ. ΜΠΑΚΟΜΙΧΑΛΗ), “Το μικρό μας περιβολάκι” (εκδ. ΓΝΩΣΗ), “Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα” (εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ), “Θεατρικό Παιχνίδι – Παιδαγωγική Πρακτική και Θεατρολογική Προσέγγιση” (εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ), ΥΠ.Ε.Π.Ο-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο “Θεατρική Αγωγή Γ’ (βιβλίο για το δάσκαλο), (εκδ. Ο.Ε.Δ.Β.), “Στην αρχή ένα Γραμ... Μόνο” (εκδ. ΤΑΞΙΔΕΥΤΗΣ), “Το Θεατρικό Παιχνίδι και οι Διαστάσεις του” (εκδ. ΤΑΞΙΔΕΥΤΗΣ). Περισσότερες πληροφορίες για τον Λάκη Κουρετζή και το έργο του: THE WORLD ENCYCLOPEDIA OF CONTEMPORARY THEATER (EUROPE). Children’s Theater in Greece by Konstantza Georgakaki Project MUSE, Published by The Jones Hopkins University Press.

Η **Αφροδίτη Παρζακώνα** είναι παιδαγωγός Θεάτρου, Σκηνοθέτης, Εμπυχωτριά Εμπυχωτών Θεατρικού Παιχνιδιού, Πρόεδρος του Σωματείου Ελλήνων Εμπυχωτών Θ.Π. «Θεώμαι και Δρώ». Σπουδές: Παιδαγωγική Θεάτρου-Θεατρικού Παιχνιδιού, Νηπιαγωγική, Ειδική Παιδαγωγική. Εξειδίκευση: «Σημειολογία-Αισθητική Θεατρικής Πράξης», «Παιδευτική Θεατρική Έκφραση-Θεατρική Αγωγή», «Αίσθηση των 5 αισθήσεων». Εργασιακή Εμπειρία: Βασική Εμπυχωτριά τριετούς Εργαστηρίου Παιδαγωγικής Θεάτρου – Θεατρικού Παιχνιδιού «Λάκης Κουρετζής», Θέατρο Ημέρας. Βασική συνεργάτης του Λάκη Κουρετζή (εισηγητής Θεατρικού Παιχνιδιού στην Ελλάδα). Υπεύθυνη ενδυματολογικού- σκηνογραφικού σχεδιασμού «Σημείωσης» (θεατρικά κοστούμια-ειδικές κατασκευές). Ως Παιδαγωγός Θεάτρου-Σκηνοθέτης: Εργαστήριο Έκφρασης-Επικοινωνίας Δήμου Παπάγου-Χολαργού (2002 έως σήμερα). Θεατρικό Εργαστήρι «Άπλετοι Κήποι» Πολιτιστικού Συλλόγου Αμπελοκήπων (2002 έως σήμερα). Σύλλογος Εμπυχωτών Θεατρικού Παιχνιδιού «Δια του Θεάτρου», Πάτρα (1999 έως σήμερα). Θεατρική ομάδα Πολιτιστικού Συλλόγου «ΙΛΙΣΟΣ», Ιλίσια. Θεατρική ομάδα Πανεπιστημίου Αθηνών «Φυσική Σκηνή». Συνεργασία με Ένωση Ελλήνων Φυσικών, Συνεργασία με περιοδικό «Παιδί και Νέοι Γονείς», παραστάσεις ενήλικων και παιδιών στα πλαίσια Συνεδρίων-Ειδικών Εκδηλώσεων. Ως Επιμορφώτρια-εκπαιδύτρια: «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΛΙΝΑ-Τέχνη και Πολιτισμός στην Εκπαίδευση» Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (1997-2004). ΙΕΚ Πάτρας Τμήμα Προσχολικής Αγωγής-Δραστηριοτήτων και Έκφρασης. Συνεργασία με σχολικούς συμβούλους, κέντρα Περιβαλλοντικής Αγωγής, τμήματα Αγωγής Υγείας, τμήματα Πολιτιστικών θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων, UNICEF, XEN, OMEP, Πανελλήνιο Δίκτυο Θεάτρου στην Εκπαίδευση, παιδικούς σταθμούς, συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, παιδικά φεστιβάλ δήμων, Παιδική Σκηνή «Θέατρο Ημέρας».

